tiszatáj
70. ÉVFOLYAM

KORTÁRS SPANYOL MOZAIK

Barangolás
a kortárs spanyol irodalom
világában

SZÉPPRÓZA
FILMES ADAPTÁCIÓK
SZÍNHÁZ

Csikós Zsuzsanna
Katona Eszter
Lénárt András
tanulmányai

Antonio Muñoz Molina
prózája

Bartusz-Dobosi László
Fekete J. József
Gajdó Ágnes
Handó Péter
Kovács Krisztina
Ócsai Éva
kritikái

3
2016. március

TISZATÁJ 2016/3

Tartalom

LXX. évfolyam, 3. szám / 2016. március

Kortárs spanyol mozaik

Barangolás a kortárs spanyol irodalom világában (Szépprózа, filmes adaptációk, színház) 3

CSIKÓS ZSUZSANNA — A kortárs spanyol regény (Rövid fejlődéstörténet Pascual Duarte halálától a Beleszerelmesedésekig) 5

ANTONIO MUÑOZ MOLINA — A megszállott; Az árnyékember (fordították: Nyári Erzsébet–Csikós Zsuzsanna) 23

Spanyol regények és elbeszéléskötetek magyar nyelven 1939-től napjainkig (Összeállította: *Csikós Zsuzsanna*) 34

Magyar nyelvű cikkek, tanulmányok, könyvkritikák (Összeállította: *Csikós Zsuzsanna*)..... 38

LÉNÁRT ANDRÁS — Polgárháború utáni spanyol regények filmadaptációi ... 42

KATONA ESZTER — Vázlat a XX. századi spanyol színház történetéhez 53

KATONA ESZTER — Művészi szabadság – hatalmi önkény (Buero Vallejo – Goya, Mayorga – Bulgakov) 87

mérlegen

FEKETE J. JÓZSEF — Irodalom és nemzeti közösség (Elek Tibor: Irodalom és nemzeti közösség. Válogatott és új esszék [1984–2014]) 99

KOVÁCS KRISZTINA — A jégkorszak bejövetele (Beszédes István: Magritte-sziget – Posztdramatikus versek) 101

GAJDÓ ÁGNES — Úton a teljesség meghódítása felé (Pál József: Nézőpontok. Tanulmányok a 20. századi magyar irodalomról, tudományról és művelődéspolitikáról) 104

HANDÓ PÉTER — Megvilágítva (Szafián Zsuzsanna: Erről nem beszélünk – Hírvivő magyar lány a Bánságból) 107

BARTUSZ-DOBOSI LÁSZLÓ — „Bezár a világ?" (Bertók László: Ott mi van?) 110

ÓCSAI ÉVA — Kelet-európai hanyatlástörténet (Mileta Prodanović: Kert Velencében) 113

ILLUSZTRÁCIÓK — JUAN GRIS: *Violon et Guitare* (1913) című alkotásának részlete a címlapon, összeállítás kortárs spanyol könyvborítókból, film- és színházi plakátokból a 4., 41., 106. oldalon és a belső borítón.

A spanyol összeállítás vendégszerkesztői *Csikós Zsuzsanna* és *Katona Eszter* voltak.

Barangolás a kortárs spanyol irodalom világában

SZÉPPRÓZA, FILMES ADAPTÁCIÓK, SZÍNHÁZ

1989–1990, tehát a rendszerváltás óta egyre több kortárs spanyol szerző munkája jelenik meg magyar nyelven (bibliográfiai összeállításunkban csaknem nyolcvan regény és néhány antológia szerepel), és szinte nem telik el év, hogy a Budapesti Könyvfesztiválon ne lennének jelen hazájukban már elismertnek számító ibériai írók. Egyetlen példaként itt és most csak Jorge Semprún nevét említjük, aki a 2006-os rendezvény díszvendége volt. Ugyanakkor az utóbbi hetven év spanyol irodalmának fejlődéstörténete szinte teljesen ismeretlen a magyar olvasó számára. A 2002-ben kiadásra került *A spanyol irodalom rövid története* című kötetben olvasható átfogó ismertető az egyetlen, amely megjelent a téma kapcsán.[1]

Összeállításunk, amelynek szerzői a Szegedi Tudományegyetem Hispanisztika Tanszékének munkatársai, a mai spanyol irodalom világába kalauzolja el az olvasót az 1939-ben véget érő polgárháború utáni időktől kezdve napjainkig. E korszak első felének irodalmi fejlődését nagymértékben meghatározta az 1975-ig tartó Franco-rezsim a maga szigorú ideológiai szabályrendszerével és cenzúrájával. A demokratikus átmenet (1975 után), majd a demokrácia kiteljesedése pedig a sokszínűséget, különböző nemzedékek és irányzatok, köztük az emigrációból hazatért szerzők együttélését hozta magával és mind a mai napig ez a fajta heterogeneitás és sokszínűség jellemzi a spanyol irodalmat.

Az alábbiakban olvasható négy tanulmány közül Csikós Zsuzsanna a polgárháború utáni spanyol szépprózáról ad összefoglaló történeti áttekintést. A két novella (a fordítás Csikós Zsuzsanna és Nyári Erzsébet közös munkája) napjaink egyik legnépszerűbb írójának, Antonio Muñoz Molinának az alkotása. A számos rangos irodalmi díjjal kitüntetett írótól magyar nyelven idáig egy regény – *Tél Lisszabonban* – és egy elbeszélés – *Egy másik élet* – jelent meg.[2] Az itt olvasható *Az árnyékember* és *A megszállott* szerkezetében és témájában egymáshoz nagyon hasonló, látszólag mások kitalált életére fókuszáló, de valójában a főszereplők saját szerencsétlen sorsát elmesélő narráció. A spanyol szépprózáról szóló összeállítást egy bibliográfiai gyűjtés zárja egyrészt a magyar nyelven is olvasható kortárs spanyol regényekről és elbeszéléskötetekről, valamint az egyes szerzőkről és műveikről magyar nyelven megjelent írásokról (Csikós Zsuzsanna). Ez annyiban újdonság, hogy ilyen komplex katalógus még nem készült a téma kapcsán.

Lénárt András írása a korszak spanyol filmgyártását mutatja be az akkoriban született regények filmes adaptációinak tükrében.

---

[1] Carlos Alvar-José-Carlos Mainer-Rosa Navarro: *A spanyol irodalom rövid története* (ford. Mester Yvonne és Pávai Patak Márta), Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2002.

[2] Antonio Muñoz Molina: *Tél Lisszabonban* (ford. Mester Yvonne), Budapest, Ulpius-ház, 2003.
Antonio Muñoz Molina: "Egy másik élet (ford. Imrei Andrea)", Huszadik *századi spanyol novellák*, Budapest, Noran, 2011.

Katona Eszter két tanulmánya közül az első a XX. századi spanyol színház fejlődését követi nyomon, a második pedig két kortárs, bár más-más nemzedékhez tartozó drámaíró, Buero Vallejo és Juan Mayorga egy-egy darabjáról (*Alszik az értelem* illetve *Szerelmeslevelek Sztálinhoz)* közöl komparatív elemzést a mindenkori diktatúrák természete kapcsán.
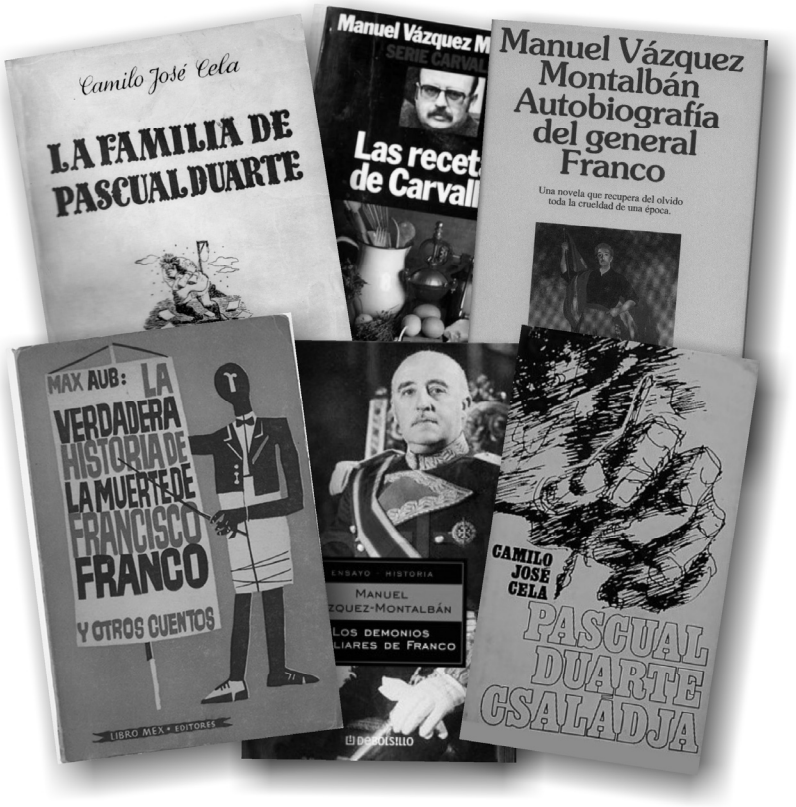
A blokk címében szereplő „barangolások" szó arra utal, hogy az igen gazdag mai spanyol irodalomnak csupán egy-egy szegmense kerül bemutatásra a teljesség igénye nélkül. Talán kissé önkényesnek tűnhetnek a választott témák, de követik a tanulmányok íróinak főbb kutatási területeit. Ez a tény magyarázza azt is, hogy sem a költészet, sem pedig a spanyolországi nem spanyol nyelvű, ám a magyar olvasók körében is egyre népszerűbb és ismertebb katalán, baszk, gallego irodalmak – olyan szerzők munkáira gondolunk többek között, mint Jaume Cabré, Llorenç Villalonga, Quim Monzó vagy Bernardo Atxaga – nem kaptak helyet ebben az összeállításban. Reméljük, hogy a közeljövőben a mostani szerzőknél jóval kompetensebb személyek tollából erre is sor kerül.